

Vîdeo 1: Rastiyên sereke derbarê Fînlandiyayê

Ev vîdeo derbarê kotaya penaberan e ku li Fînlandiyayê ji nû ve bi cih dibin

Fînlandiya welatekî çawa ye?

- Fînlandiya welatekî hinek biçûk e, li bakurê cîhanê bi cih bûye û dikeve navbera Swêd û Rûsyayê.
- Bajarê paytext û yê herî mezin Helsînkî ye, lê piraniya şaredariyên li Fînlandiyayê gelek biçûk in û hema xwedî çend hezar nişteci ne.
- Gelheya Fînlandiyayê derûdora 5.5 mîlyon mirov e.
- Fînlandiya welatekî aram e ku li wir hurmeta mafên mirovan tê girtin.

Fînlandiya çawa xuya dike?

- Piraniya Fînlandiyayê bi daristan û deryaçeyan dorgirtî ye, lê bajar û şaredariyên biçûk jî hene li herêmên cuda yên welêt.
- Avahî di şiklên baş de ne û binesazî jî zêde pêşketî ye.
- Li Fînlandiyayê cihên gelek qelebalix hene. Mirov xwedî cihên pir fireh in li hawirdora xwe û jiyan bi giştî gelek aram û rêxistî ye.
- Herêmên bajêrî û çolterî paqij in û baş tên xudankirin. Divê hûn zibilan bi tenê bavêjin nav zibildankan û divê hûn hemû bermayên xwe li gor telîmatan ji hev cuda bikin.

Li Fînlandiyayê kîjan ziman tên axaftin?

- Li Fînlandiyayê zimanên fermî Fînî û Swêdî ne.
- Li hin şaredariyan gelheya ku Swêdî diaxivin hijmara piraniyê pêk tînin.
- Piraniya mirovên Fînî bi Ingilîzî diaxivin, lê pêzanîna bi Fînî û Swêdî li dibistanan û jiyanê kar pêwîst dike.
- Ji ber koçberiyê, gelheyeke ku hîn mezintir dibe heye ku bi Rûsî, Estonî, Erebî û zimanên din ên biyanî diaxivin.

Li Fînlandiyayê hewa çawa ye?

- Çar demsalên sereke hene: zivistan, bihar, havîn û payîz.
- Zivistan sar e û berf dibare, lê li hundirê malan û avahiyên gelemperî, timamê salê hewa germ e.
- Heta dema hewa sar be jî, zarok diçin dibistanê û mezin diçin ser kar.
- Heyama biharê, berf dihele û demsala hêşînbûnê dest pê dike.
- Havîn germ e, her der kesk e.
- Zarokên dibistanê û mirovên ku kar dikin heyama havînê xwedî betlaneyên dirêj in.
- Li payîzê, hewa dest bi sarbûnê dike û piraniya riwekan pelgên xwe vedişînin.

Li Fînlandiyayê parvebûna rêveberî çi awayî ye?

- Welat bi herêman dabeş bûye, û her yek herêm jî bi şaredariyan ve dabeş bûye.
- Şaredarî yekeya reveberiyê ye ku ji bo niştecihên xwe xizmetan eyar dike. Ew dibe navçeyek biçûk be an jî bajarekî mezin.
- Her herêma li Fînlandiyayê xwedî dîroka xwe ya zengîn û cuda ye li gel kevneşopiyên xweserê xwe.
- Dema hûn hatin Fînlandiyayê hûn ê yekcar derbasî şaredariyê bin û biçin mala aîdê xwe.

Bûyerên dîrokî yên herî girîng çi ne?

- Wek gelek welatan, Fînlandiya jî di paşerojê de hat dagirkirin û têkildarî şeran bû.

- Fînlandiya ji bo 600 salan beşeke Qiraltiya Swêdê bû û piştê jî ji bo 100 salan bû beşeke Împaratoriya Rûsyayê, lê Fînlandiya xwedî dayîna piraniya biryarên xwe bû.
- Fînlandiya di sala 1917an de serbixwe bû. Demeke kurt piştî wê di 1918an de şerê navxweyî çêbû.
- Fînî ji nû ve bûn yekgirtî dema ku wan di Şerê Cîhanê yê II'yem de li dijî Yekîtiya Sovyetê şer kirin.
- Di paşerojê de gelek mirovên li Fînlandiyayê tûşî feqîriyê, birçîbûnê û şertên lavaz ên jiyânê bûn.
- Piştî şerê navxweyî, gelek pêşveçûn derketin holê û Fînlandiya pêde û pêde ber bi civakeke nûjen a dewlemend pêş de çû.
- Fînlandiyayê ji 1945an wir ve bi çî welatî re şer nekiriye.
- Fînlandiya di sala 1995an de beşdarî Yekîtiya Ewropayê bû.

Li Fînlandiyayê sîstema sîyasî çî ye?

- Fînlandiya komareke demokratîk e.
- Serokomar serokê dewletê ye li Fînlandiyayê.
- Li Fînlandiyayê kesên hem mê û hem jî nêr wek serokê dewletê tên hilbijartin.
- Parlemanto xwedî 200 endam e ku temsîldariya gelek partî û nêrînên sîyasî yên cuda dikin.
- Hemû welatîyên Fînî yên 18 salî mezintir xwedî mafê dengdayînê ne.
- Koçber xwedî mafên dengdayînê ne di hilbijartinên herêmî de piştî du salên jiyânê ya li Fînlandiyayê.

Qanûna Fînî mafê takekesan çawa diparêze?

- Makezagona Fînî destnîşan dike ku herkesê li Fînlandiyayê dijî xwedî heman mafan e û wekhev e bîyî libergirtina ber çav a welatê wan, temen, zayend, tenduristiya wan û sedemên din.
- Penaberên kotayê endamên tam ên civakê ne û xwedî heman maf û peywîran in wek niştecihên din ên Fînlandiyayê.
- Jin û mêr wekhev tên qebûlîkirin li Fînlandiyayê. Herkes xwedî maf e ku bi awayekî azad fikrên xwe îfade bike û li gor dilê xwe cilûbergan li ber bike.
- Çi kes cezayê îdamê nagire û nabe bê êşkencekirin.
- Zarok, jinûmêr an jî kesên din bi çî cureyê tundiye nabe bîrî cezakirin; nabe bîrî lêdan, qutan, porkişandin, an jî nabe bibin mijara şeweyeke tundiye.
- Destûra tundiya derûnî jî tune.
- Sinetkirina jinan û bikaranîna tundiye ya bi ser navê namûsê bi awayekî teqez qedexe ye.
- Li Fînlandiyayê, rayedar, polîs jî tê de, gelek pêbawer in û hurmetê dibînin ji ber ku peywîra wan alîkarbûn û parastina gel e. Li gor lêkolînê, 95% ê Fîniyan di vê fikrê de ne ku polîs pêbawer in.
- Çi sedem tune ku mirov ji rayedaran bitirse.
- Fînlandiya yek ji wan welatên cîhanê ye ku herî kêrî nelirêtî tê de heye.

Dînê esasê yê Fînlandiyayê çî ye?

- Dînê esasî yê li Fînlandiyayê Xirîstîyanî ye û piraniya Fîniyan girêdayî dêra Evancelîk a Lûterî ne.
- Dîn wek mijareke şexsî tê dîtin û di jiyana mirovan de roleke mezin naleyize.
- Gelheya Misilmanan li Fînlandiyayê zêde dibe û li şaredariyên mezin malên nimêjîkirinê hene.
- Li Fînlandiyayê azadiya dînî heye, ku wateya wê ew e ku herkes xwedî azadî ye da ku bibe endamê civakeke dînî û pratîkên xwe yên dînî bike, her wisa azadiya bédînbûnê jî heye.

Civaka Fînî çawa xuya dike?

- Ji serxwebûna xwe ta niha, Fîlandiyayê guherînên berbiçav derbas kirin.
- Fîlandiya ji aboriyeke feqîr a çandiniyê ber bi civakeke zanyariyê bi pêş de çû ku teknoloji, zanyarî û xizmet roleke girîng dileyîzin di avakirina zengîniya welêt de.
- Dewlet û şarederî ji bo her hemwelatî û nişteciyên din xizmetên bi têrê yên civakî û tenduristî misoger dikan. Ew xizmet bi bacên ku ji rûniştvanên Fîlandiyayê tînin standin tînin finansêkin.
- Hemû nişteci, penaberên kotayê jî tînin de, bacê didin da ku sîstema geşdarî ya Fîlandî ku xizmetên perwerdehî, tenduristî, xizmetên binesaziya civakî û gelemperî jî di nav de ne pêk were.
- Ji ber vê, girîng e ku hûn zimanê Fînî an jî Swêdî hînin bin û amade bin ji bo xwendin an jî kar kirinê.
- Jin û mêr li Fîlandiyayê wekhev in û ji her duyan jî tînin hêvîkirin ku kar bikin.
- Gelek hijmarên mezin ên jinan hene ku xwedî pozîsyonên bilind in di siyasetê, pozîsyonên karîyerî û qadên din ên civakê de.
- Ji 1990an wir ve Fîlandiya hînin zêdetir bû welatekî pirçandî û gelheya wê ji gelek netew û etnîsteyên cuda pêk tînin. Her çiqas dibe ku hûn rastî neyartiya biyanîyan û nijadperestiyê bînin jî wek her derê cîhanê, piraniya Fîniyan dostane ne.

Malbatên çawa hene li Fîlandiyayê?

- Yekeya esasî ya malbatê li Fîlandiyayê piranî ji dêûbav û zarokan pêk tînin.
- Her çiqas gelê Fîlandî dêûbavên xwe an jî kal û pîrên xwe wek eqrebyên nêzik bihesibînin jî, kêrê caran bi wan re dijî.
- Li Fîlandiyayê, kêmarên cinsî yên wek homoseksuel, lezbîyan û transeksuel xwedî maf in ku tînkiliyê çêbikin.
- Tiştê edetî ye û tînin pejiwandin ku zarokên 18 salî mezintir ji dêûbavên xwe cuda bin.
- Zarok mecbûr nînin ku bi awayekî aborî alîkariya dêûbavên xwe bikin.

Ji bo gelê Fîlandî çi tişt girîng e?

- Gelê Fîlandî hurmetê li şexsîbûnê, duristiyê û demkîbûnê digirin.
- Bi giştî, Fîni tenduristiya baş, malbatê, karkirinê û di demên vala de pêşdebirina şîyanên xwe dipejirînin.
- Gelek Fîni xwezayê û çalakiyên derve dipejirînin û wek gera li nav daristanê, ajotina bisîkletê, şimitandinê, masîgirtinê û soberîkirina li deryayê an deryayê.
- Gelê Fîni ji serşûştina di saûnayê de hez dikan. Saûna ciheke kevneşopî û edetî ye serşûştinê ye. Saûna dikare li gelek malên gel bê dîtin û ew pîrî caran tînin bikaranî.
- Werzîş di çanda Fîni de roleke girîng dileyize. Fîniyan di gelek werzîşan de naskirinên navnetewî bi dest xistine, bi taybetî di hokeya cemedê de, bi qezenckirina çend şampiyontiyên cîhanê.
- Mirov her wisa dixwazin gelek werzîşê jî bikin da ku li kondîsyon, tenduristî û halxweşiyê miqate bin.
- Ji bo atletek ciwan ê xwedî şîyan û jêhatî, mimkun e ku ew bibe werzîşvanek pispor li Fîlandiyayê.

Çi tişt Fîlandiyayê dike welatekî bi teknolojiyê pêşketî?

- Gelek tiştên di civaka Fînî de bi zêdehî dibin dîjîtal û piraniya mirovan amrazên teknolojîk en cuda bi kar tînin wek telefonên jîr, laptop û tabletan.
- Elektronîkên cihê di jiyana rojane de tînin bikaranîn û gelek çalakiyên rojane bi telefonên jîr tînin kirin, wek mînak dayîna heqê meqbûzan, kirîn û standin û cihveqetandina di xizmetên giştî de.
- Di gelek pêşeyan de, mecbûrî ye ku mirov bikare teknolojiyê bi kar bîne da ku peywîrên di kar de hatine dayîn pêk bînin.
- Ji bo hînbûna wan şîyanan qurs hene û girîng e ku hûn hînî bikaranîna ekipmanên dîjîtal bin.
- Di gelek malbatan de, zarok amrazên wiha bi kar tînin û teknoloji jî hîn bêtir li dibistanan jî hêla mamosteyan tê bikaranîn.

Vîdeo 2: Jiyan li Fînlândiyayê

Ev vîdeo derbarê kotaya penaberan e ku li Fînlândiyayê ji nû ve bi cih dibin

Ezê çawa seyahata Fînlândiyayê bikim?

- Eger hûn wek penaberê kotayê li Fînlândiyayê bên bijartin, destûra mayînê dê ji we re bê dayîn ku ji bo çar salan derbasdar e û dikare bê nûkirin.
- Hûnê destûra xwe ya mayînê û belgeyên seyahatê wergirin beriya ku hûn seyahatê bikin.
- Hikumeta Fînlândiyayê dê seyahata we ya ji bo Fînlândiyayê eyar bike û heqê wê bide.
- Hûnê bi balafirê seyahata Fînlândiyayê bikin û dibe ku hûn di rêwîtiya xwe de balafirê veguhezin.
- Hûnê alîkariyê bistînin di balafirgehan de.
- Hûn ancax dikarin yek çenteyê bi qasî 20 kg bi xwe re bibin balafirê û li gel wê jî zêdetirîn 8 kg çenteyê destan.

Dema ez gihîştîme Fînlândiyayê dê çi biqewime?

- Eyarkirinên we yê seyahatê dê destpê nekin ta ku şaredariyek li Fînlândiyayê we qebûl neke û mala we ji bo we amade neke.
- Hûnê li navenda penaberan nejin, li şûna wê hûnê li avahiyeke kirêkirî de bijîn ku mala we bi xwe ye.
- Li Fînlândiyayê hûnê rasterast ji balafirgeha Helsînkîyê ber bi şaredariya xwe ya nû seyahatê bikin çi bi balafirê, çi jî bi otobûs an jî erebê.
- Dema hûn gihîştîne, hûnê mifteyên mala xwe wergirin.
- Rayedar û rêxistinên şaredariya we ji dema ku hûn hatin û wir de dê pêşniyaran li we bikin, lê divê hûn bi xwe jî di hînbûna sistema nû de çalak bin.

Ez bi xwe re çi bînim Fînlândiyayê?

- Divê hûn hemû belgeyên nasnameyê yê wek pasaport, kartên nasnameyê, belgeya ajokariyê, sertîfîkayên jidayîkbûnê, pirtûkçeyên malbatê û hwd. bi xwe bîgerînin.
- Hemû belgeyên xwe yê girîng ên tenduristiyê yê wek teşxîs, tedawî û belgeyên sereke yê derbarê çîroka we ya tibî bi xwe re bînin.
- Belgeyên girîng ên perwerdehiyê yê wek sertîfîka, derece û dîplomayan jî bi xwe bînin.
- Eger berdest be sertîfîkayên xwe yê karkirinê jî bînin, ku nîşan didin bê ka hûn li ku xebitîne, peywîrên we yê sereke çi bûne, û ji bo çiqas dem hûn li yek cihê xebitîne.
- Eger mimkun be, belgeyan wergerînin bi zimanê Îngilîzî beriya ku hûn bên Fînlândiyayê.

- Dê baş be eger hûn fotografên girîng, tiştên biçûk ên bîranînan û tiştên xwe yên biqîmet bînin Fîndîlandiyayê.

Ezê çawa jiyana xwe îdare bikim eger ez bi zimanê Fînî nezanim?

- Girîng e ku mirov demildest dest bi hînbûna zimanê Fînî bike, hema piştî hevdîtinê bijartinê ya bicihkirina penaberiyê.
- Rayedar û rêxistinên şaredariya we ji roja ku hûn hatin û pê de alîkariya we dikin û pêşniyaran didin di rêxistinkirina jiyana we ya rojane, lê divê hûn bi xwe jî gelek çalak bin.
- Helwesteke çalak û erênî ya derbarê bicihbûna li Fîndîlandiyayê dê gelek ji we re bibe alîkar.
- Rayedarên şaredariyê dê bibînin ku hûn di ofîsa qeydê ya şaredariya ku hûnê lê bijîn de hatine qeydkirin.
- Dema hûn gihîştinê, hûnê bibin xwedî mafê danûstandinê bi alîkariya wergêrekî, lê girîng e ku mirov demildest dest bi xebata hînbûna zimanê Fînî û Swêdî bike, ji ber ku ew ziman li civaka Fînî tên bikaranîn, û xizmetên wergerê gelek bisîn in.
- Divê hûn zarokên xwe wek wergêr bi kar neynin her çiqas ew zûtir bi zimanekî biyanî hîn bin jî.

Çima dewlet û şaredarî alîkariya min dikin?

- Ji we tê hêvîkirin ku hûn li ser pîşeyekê bixebitin û destegê bidin xwe û malbata xwe bi rêya karkirinê. Ev yek ji bo mêr û jinan bi awayekî wekhev derbasdar e.
- Fîndîlandiya dewleteke xwedî refah e û şaredariya we alîkariya we dike ku hûn entegre bin ta ku hûn bikarin îdareya xwe bi xwe bikin.
- Civak jî alîkariya nexweşan, teqawidan û kesên ku bi tena serê xwe nikarin bijîn û pêwîstî bi alîkariya zêdeyî hene dike.
- Sîstema refahê bi dayînen pereyê bacê saz dibe ku ji hemû takekes û şîrketan tê berhevkirin.
- Herkesê li Fîndîlandiyayê divê heqê bacan bide, her çi xwendekar be, xebatkar be, nexweş an jî bêkar be.
- Bac ji bo nexweşxaneyan, tedawiya tenduristî, xizmetên civakî, perwerdehî û dibistan, xizmetên xudankirina zarokan û hwd. tên bikaranîn.
- Wek nişteciyekî şaredariyê, hûn her wekî yekî Fînî xwedî mafê xizmetên sereke ne, wek perwerdehî, xizmetên tenduristî û civakî.
- Di heman demê de, divê hûn her wekî yekî Fînî qanûn, rê û rêgezên Fînî jî bişopînin.

Mirov dikarin şaredariya xwe biguherînin?

- Zehmet e ku mirov derbasî şaredariyeke din bibe beriya ku we bi têrê pere berhevkiribe ji bo xercaneyan û hûn bizanin ka bi serê xwe çawa vê yekê bikin.
- Kesên ku li Fîndîlandiyayê dijîn dikarin bi awayekî azad ji cihekî derbasî cihekî din bin, lê heke hûn wek penaberê kotayê hatibin Fîndîlandiyayê, tê pêşniyarkirin ku hûn qet nebe salên pêşiyê li şaredariya xwe bimînin.
- Şaredariya we ya xudanker amada ye we pêşwazî bike û cihekî ji bo jiyanê û hemû xizmet û piştgiriyan pêwîst bide we.
- Eger hûn pir bilez lê bar bikin, dibe ku şaredariyeke nû xizmetên integrasyonê yên ku şexsî û berfireh in nekare ji we re dabîn bike.
- Kêmasiya cihên mayîne yên peredayîne hene û hêsan nîne ku mirov avahîyeke nû peyde bike.
- Eger hûn bar bikin, wisa xuya dike ku hûnê piraniya mesrefê bi xwe bidin.

Entegrebûn hêsan e?

- Barkirina ji bo welatekî nû dibe ku zehmet û dijwar be bi taybetî jî demên destpêkê. Entegrebûna bi civakeke nû dem û ked dixwaze, lê helwesteke erênî dê ji we re gelek bibe alîkar.
- Girîng e ku di welatê xwe yê nû de hûn mereqdar û heweskar bin.
- Her çiqas reng e ku di jiyana we ya rojane de gelek guherîn ê çêbin jî, ji bo hînbûna tiştên nû vekirî bin û ji bo naskirina gelê Fînî xwedî cesaret bin.
- Şiyane ziman û torên civakî alîkariyê didin ku hûn entegre bin. Hindî zêde ku hûn zimanên Fînî û Swêdî hîn bin, ewqas ê hêsan be ku hûn gelê Fînî binasin û hevalan çêbikin.
- Dê ji we re gelek bibe alîkar eger hûn qanûnan û pêşniyarên ku we ji rayedaran wergirtî bişopînin.
- Bi bîr bin ku hûn bi xwe çalak bin, wek mînak bi beşdarbûna bi çalakiyên cihê û bi destpêkirina axaftinan li gel mirovên nû.

Ezê çawa malekê bi dest bixim ji bo jiyînê?

- Li Fînlândiyayê hûnê li maleke kirêkirî bijîn ku şaredariya we ji we re eyar dike.
- Piraniya maldarkirinên şaredariyê li avahiyên hundirî apartmanekê tên eyarkirin.
- Mal dibe ku bi mezintiyên xwe û şiklê xwe biguherin, lê piranî xwedî odeyên manendî hev ên nav malê ne, ku tê de serşokek, mitbaxek, odeya rûniştinê, odeya razanê û odeyek ji bo zarokan, eger pêwîst be, hene.
- Ew mal xwedî germkirinên navendî ne û tevahiya salê hundirê wan germ e.
- Di hundirê malan de elektrîk û ava lûleyê heye.

Malên kirêkirî bi mobîlye ne?

- Dema hûn gihîştinê hin êkîpmanên sereke dê hebin, piranî qet nebe nivîn an doşeg, lihêf, hinek mobîlye û hin kewçî û çetel.
- Li avahiyê televîzyon an jî telefon ê tunebe. Piştî hûn dikarin pere berhev bikin da ku tiştên ji bo mala we pêwîst bikin.
- Gelê Fînlândiyê piranî li ser sobeyên cêranê xwarinê çêdikin.
- Li avahîyan sarinc û carinan jî cemedank jî heye.
- Şaredariya we dê pêşniyaran li we bike bê ka hûn çawa wan bi kar bin.

Ez dikarim li hundirê avahiyê cixarê bikişînim?

- Wek edetî qedexeyê ku mirov li hundirê mala xwe û avahiyên din cixarê bikişîne.
- Her wisa qedexeyê ku mirov li hundirê avahiyên giştî û gerîdeyên veguhastinê cixarê bikişîne.
- Destûra çî cure agirdadanê li hundirê avahiyan tune.

Ava mûslixê tê vexwarin?

- Ava mûslixê li Fînlândiyayê gelek paqij e û hûn bêyî kelandin dikarin ava mûslixê vexwin.
- Hûn dikarin hem ava germ û hem jî ya sar ji mûslix û serşokan hilgirin.
- Divê hûn heqê ava ku hûn li malê bi kar tînin bidin, lewma tê pêşniyarkirin ku hûn pir zêde avê bi kar neynin.

Çawa ezê li nav şaredariyê tevbigirim?

- Di gelek şaredariyan de veguhastina giştî ya lokal a kêrhatî û ewle heye.
- Di şaredariyên biçûk de xizmetên sereke piranî nêzikî malên kirêkirî ne, lewma hûn dikarin peyatî xwe bigihînin hemû cûreyên xizmetan.
- Bisîklêt ajotin jî rêyeke ewle û erzan e ku mirov here derûdorê eger mesafe kurt be.

- Meş bi tenduristî ye û mirov gelek caran mesafeyên dirêj ên wek 2-5 km dimeşin ji bo çûna ser kar an jî dibistanê.
- Otobê û tren ji bo hatinûçûnê bi mesafeyên dirêj xizmeta veguhastina giştî dabîn dikin. Di ser de jî, balafirên hundirî hene, lê piranî ji veguhastina giştî bihatir in.
- Xizmetên veguhastina giştî yê netewî, herêmî û lokal wisa hatine sêwirandin ku hindî ji dest hat xizmetên pêbawer, ewle û berfireh dabîn bikin ji bo rêwiyan. Bikaranîna veguhastina giştî ji kirîn û bikaranîna erebeyê şexsî erzantir e.
- Taksî li Fînlândiyayê gelek biha ye, lewre dema ku acil be wê bi kar bînin.

Veguhastina giştî ewle ye ji bo malbata min?

- Veguhastina giştî ji bo herkesî gelek ewle ye.
- Jin bi tena serê xwe dikarin veguhastina giştî bi kar bînin.
- Zarok dikarin veguhastina giştî bi tena serê xwe bi kar bînin ji bo çûna dibistanê û li demên xwe yê vala.
- Eger kesek rêka xwe an jî rawestgehê nekare bîne bîra xwe, ajokar an jî rêwiyên din dikarin bibin alîkar.
- Sepanên online hene ku rênişanên gelek aşkera, nexşerêyan û demên hatinûçûnê dabîn dikin.

Ezê çawa xwarina xwe bikirim?

- Mirovên li Fînlândiyayê xwarina xwe û sebzeyên xwe piranî ji dikan û firoşgehên mezin dikirin.
- Li wan rojan li Fînlândiyayê hejmara dikanên ku xwarinên etnîk yê cuda difiroşin ên ku ji welatên Erebb, Asya û Afrîkayê tên zêde dibin.
- Di wextê havînê de, market sebzeyên taze û hilberînên din ên wek kêwark û tûyên dêm ên ji daristanê difiroşin. Market her wisa cihên hevdişînê ne ji bo mirovan.
- Hûn dikarin kêwark û tûyên dêm ji daristanê berhev bikin.

Ezê çawa bi têrê pere bi dest bixim ji bo kirîna tiştên ji bo mala min pêwîst?

- Li destpêkê hûnê ji bo lêçûnên sereke yê jiyanê destega aborî bi rêya sîstema civakî wergirin. Mîqdara destega hûn hilgirin li gor qanûnê ye.
- Destega hûn hilgirin bi tenê têra lêçûnên sereke dike û mehê carekê tê dayîn.
- Nayê pêşniyarkirin ku hûn deyn pere bistînin ji bo dayîna lêçûnên xwe.
- Bihaya tiştan li Fînlândiyayê gelek bilind e. Girîng e ku mirov li nav malbatê pîlana xerckirinên xwe bike.
- Ew tişteke edetî ye ku mirov cilûbergan, bisîklêtan, û tiştên zarokan li dikanên destê-duyem bikire ku li wir bihaya tiştan gelek erzan e.
- Kalîteya li dikanên destê-duyem dikare gelek bilind be û cûreyê hilberînan jî gelek zêde be.
- Li wan rojan kirîn û firotina cilûberg û pêlavan li ser înternetê gelek tê dîtin.

Fînlândiya kîjan diravê bi kar tîne?

- Diravê li Fînlândiyayê euro ye. Ew diravek e ku ji aliyê piraniya welatên ku girêdayî Yekîtiya Ewropayê ne tê parvekirin.
- Fînlândiyayê di sala 2002 de dest bi bikaranîna euroyê kir.

Ez dikarim pere bi kar bînim dema kirînuştandinê de?

- Dayîn dikare bi pere an jî karta bankê pêk were. Dîsa jî, wek şeweya dayînê kartê bêtir tên bikaranîn.
- Ji bo karta bankê pêwîst e hesabê we yê bankê hebe.

- Ji bo her yek mezinê koçber pêwîst e ku ew hesabê xwe bi xwe veke.
- Mêr û jin xwedî hesabên xwe bi xwe, yê cuda ne.

Vîdeo 3: Li Fîndiyayê xudankirina zarokan, perwerdehî û mafên sereke ji bo zarokan

Ev vîdeo derbarê kotaya penaberan e ku li Fîndiyayê ji nû ve bi cih dibin

Fîndiya welatekî baş e ji bo ku zarok tê de mezin bibin?

- Fîndiya xizmetên giştî ji bo hemû nişteciyan dabîn dike.
- Jinên avî û zarokên di hemû temenan de di klînîkên tenduristî de xizmetên taybet werdigin.
- Li Fîndiyayê, qanûn nahêle ku zarok karê giran bikin û ji dibistanê dûr bimînin.
- Mafên sereke ji bo zarokan mafê xwe gihandina xizmetên tenduristiyê, perwerdehiyê, jiyana malbatî, leyîz, pîvanên guncav ên hêjayî jiyana û parastina ji îstismar û zererê digire nav xwe.

Dibe ku li Fîndiyayê dêûbavî ji ya ku em hîn bûne cudatir be?

- Hemû dêûbavên li cîhanê tişta herî baş dixwazin ji bo zarokên xwe. Di pratîkê de, hin edetên dêûbavîyê dibe pêwîst bike bîr guhertin dema hûn li Fîndiyayê bi cih bûn.
- Daxwazên zarokan divê bîr guhdarîkirin û divê ew li hawirdoreke ewle bijîn û xwedî têkiliyên erênî, nêzik bin.
- Keçik û kurik divê bi awayekî wekhev muameleyê bibînin, û timamî jiyana xwe ew xwedî heman mafan bin.
- Hûn mecbûr in ku li sihet û pêşveçûna zarokên xwe binêrin ta ku ew bîr mirovên mezin.
- Di qanûna Fîndiya de, zarok dema bîr 18 salî wek mezin tên hesabkirin.
- Eger hûn di xudankirinê an jî têkiliyên malbatê de zehmetiyan bijîn, hûn dikarin alîkariyê ji kreş, dibistan an jî ji xizmetên piştgiriya malbatan a şaredariyê bixwazin.

Ez dikarin cezakirina fîzîkî wek şeweyeke disîplînê pêk bînim?

- Li Fîndiyayê, lêdana fîzîkî derqanûnî ye.
- Hûn nikarin zarokan bi lêdanê an jî kişandina porê wan bi awayekî fîzîkî ceza bikin. Hemû tundiyên li dij zarokan sûc in.
- Rêyên alternatîf hene ji bo xudankirin û disîplînkirina zarokan ku kêrhatîbûna wan hatiye testkirin.
- Ew rêyên alternatîf dikare bi xebatkarên civakî û tenduristî, bi kreşên zarokan û dibistanan bîr nîqaşkirin.

Kî zarokan xudan dike dema dêûbav dixwînin an jî dixebitin?

- Hemû şaredarî ji bo zarokên jêr heft salî perwerdehiya destpêkê li kreşê û ji bo zarokên şeş salî li pêşdibistanê organîze dike.
- Her du dêûbav jî dikarin bixebitin an jî bixwînin dema ku zarokên wan li kreşê be.
- Li kreşê zarok dileyzin û hîrî şiyarên cuda dibin ku ji bo wan kêrhatî dibin dema ew dest bi dibistana seretayî dikin. Mamosteyên li kreşê pisporên ku baş perwerde dîtî ne.
- Zarokên koçberan zûka hîrî Fîndiya û Swêdî dibin dema ku ew li kreşê li gel zarokên din dikevin nav têkiliyê.
- Ji zarokên li kreşê re hemû xwarinên pêwîst ta dayîn.
- Zarok hêj ku yek salî ne dikarin dest bi kreşê bikin eger ku dêûbavên wan dixebitin an jî dixwînin.

- Ji bo we tiştê baş e ku zarokê we herî kêr di sê saliyê de dest bi kreşê bike da ku bi zimanê Fînî an jî Swêdî hîn bibe.

Perwerdehiya di temenê biçûk de bêpere ye?

- Li gor dahatiyên we yê malbatî û hejmara zarokan hin heqên pereyî hene.
- Piranî mirov heqê ji bo perwerdehiya di temenê biçûk de didin eger ku li ser karekê bin û maeşê bi têra xwe bilind bistînin.
- Ew ên ku dahatiyên wan kêr ji dayîna heq azad in, lê dîsa jî zarokên wan heman xizmetan werdigirin.

Li Fînlândiyayê kengê zarokek diçe dibistanê?

- Zarok piranî di temenê heft salî de dest bi asta yekem a perwerdehiya sereke dikan.
- Hemû zarokên li Fînlândiyayê divê berdewamî perwerdehiya sereke bibin.
- Perwerdehiya sereke piranî neh salan didomîne navbera salên 7-16.
- Zarokên ku nikarin Fînî û Swêdî biaxivin destga zêdehî werdigirin di hînbûna ziman de.

Rojê edetî ya li dibistana seretayî çawa derbas dibe?

- Roja dibistanê dibe ku li rojên cuda di saetên cuda de dest pê bike. Wek edetî, roja dibistanê ji Duşemê ta Înê di saet heşt an jî nehê sibê de dest pê dike.
- Li heyama roja dibistanê dersên derbarê mijarên cuda hene wek ziman, matematîk, bîyolojî, dîrok û werzîş.
- Zarok dema navberan li derve dileyîzin.
- Hemû zarok li dibistanê xwarina germ dixwin.
- Mamoste dibe ku rojane spartekên malê bidin.
- Roja dibistanê piranî di navbera 12-14ê piştî nîvro bi dawî dibe.

Derbarê xwendina zarokan de berpirsiyariyên dêûbavan çi ne?

- Wek dêûbav divê hûn çavdêriyê bikin ku zarokên we rojane beşdarî hemû dersên dibistanê bin.
- Divê hûn demildest dibistanê agahdar bikin eger zarokên we ji ber nexweşiyê an jî sedemên din neçin dibistanê.
- Divê hûn çavdêriyê bikin ku zarokên we spartekên malê yê mamosteyan dayî timam bikin.
- Dibistan û dêûbav li Fînlândiyayê derbarê pêşveçûna şagirtan bi berdewamî danûstandinê dikan.

Zarok li demên xwe yê vala dikarin çi bikin?

- Giring e ku zarok beşdarî çalakîyên demên vala bin ku tê de dê ziman hîn bin û hevalên Fînî nas bikin.
- Li Fînlândiyayê vebijarkên cuda yê demên vala hene ji bo zarokan.
- Şansên wan hene ku beşdarî werzîşê, reqasê, muzîkê, hunerên dîtbarî an jî şanoyê, qursên aştêjiyê bin ku ew hema ji wan çendek in.
- Gelek dibistan, navendên ciwanan, rêxistin û pirtûkxaneyên giştî çalakî û kulûbên cuda yê demên vala ji bo zarokan organîze dikan.

Ew çalakî bêpere ne?

- Hin ji wan çalakîyan, wek kulûbên werzîşê, bi peretî ne, lê gelek cureyên çalakîyan hene ku bi timamî bêpere ne.

- Malbat dikarin bi hev re gelek çalakiyên dema vala derbas bikin bêyî lêçûnên wek serlêdana qadên leyîzê, pirtûkxaneyên giştî, û çalakiyên çandî û werzîşê.
- Girîng e ku malbat bi hev re dema xwe derbas bikin û zarokên xwe bibin derve ji bo leyîstinê.

Vîdeo 4: Fîrsetên perwerdehiyê û jiyanê watedar ji bo ciwanan

Ev vîdeo derbarê kotaya penaberan e ku li Fînlandiyayê ji nû ve bi cih dibin

Li Fînlandiyayê sîstema perwerdehiyê çawa ye?

- Sîstema perwerdehiyê ya Fînî bi kalîteya xwe ya bilind û pîvanên xwe navdar e. Ew fîrsetên perwerdehiyê ji bo herkesî pêşkêş dike, ne girîng e ku mirov çend salî be.
- Perwerdehiya sereke ya Fînî ji dibistana seretayî (astên 1-6) û dibistana navîn (astên 7-9), perwerdehiya navîn a jor û perwerdehiya bilind pêk tê. Perwerdehî bê pere ye.
- Dibistana sereke ji bo kesên jêr 18 salî derbasdar e.
- Şaredariya we dê li dibistaneke lokal ji bo we ciheke xwendinê eyar bike û hûnê di hînbûna zimanê Fînî û Swêdî de alîkariyê bistînin.
- Mamosteyên we dê biryarê bidin ka kîjan ast ji bo we guncav e, bi rêya nirxandina xwendinên we yên berê û temenê we.
- Eger hûn di temenê 17 an jî jortir de bên Fînlandiyayê, hûn dikarin timamê mufredata perwerdehiyê di dibistaneke navîn a jor a ji bo mezinan de bibînin.
- Li Fînlandiyayê xwendin wisa hatiye çêkirin ku bi kêrî xwendekarên cuda bê da ku her yek xwendekar bikare xwendina xwe bi xwe xilas bike û bikeve nav xwendinên bilind an jî bikeve nav kar.

Ezê bikarim xwendinê bi Fînî an jî Swêdî pêk bînim?

- Piştî salek li pola amadekariyê an jî piştigiriya ji bo bidestxistina şîyanên pêwîst ên zimanî, hûnê alîkariyê bi zimanê Fînî an jî Swêdî di xwendinê de wergirin.
- Îngilîzî di dibistanan de wek zimanê duyem tê hînkirin û gelek zimanên din jî hene ku hûn dikarin li ser bixebitin, lê bijartin girêdayî dibistanê ye.

Ez dikarim dest bi kar bikim piştî dibistana navîn?

- Ne tiştekî edetî ye ne jî hêsan e ku demildest piştî dibistana navîn mirov bikeve nav jiyana kar.
- Bi tenê çend cure kar hene ji bo mirovên bê perwerdehî. Lewma, tê pêşniyarkirin ku mirov li Fînlandiyayê xwendinê bidomîne.
- Piştî dibistana sereke, hûn dikarin bikevin dibistana navîn a jor ji bo xebatên akademîk ên wêdetir, an jî hûn dikarin li dibistaneke pîşeyî bixwînin ji bo pîşeyekê. Her du xwendin jî dê bi qasî sê salan bikişînin.
- Piştî timamkirina xwendinên pîşeyî, hûn dikarin dest bi lêgerîna karekê an jî cihekî ji bo pratîka kar bikin.
- Hêj dema xwendinê jî, çend pardemên pratîka kar hene, ku di wan deman de hûn tecrîbeyên girîng ê kar bi dest dixin.
- Gelek cureyên fîrsetan hene ji bo we da ku hûn di demên xwe yên vala de û li betlaneyan bi karên nîvdan mijûl bin da ku pereyê xercaneyê ji xwe re qezenc bikin.
- Ji temenê 15 û wir de hûn dikarin bi serê xwe peymanî kar îmze bikin. Beriya wê demê peymanî kar divê ji hêla dêûbavên bê îmzekirin.

Di demên xwe yên vala de ez dikarim çi bikim?

- Şaredarî û rêxistinên cuda gelek cureyên firsetan ji bo demên vala ji bo ciwanan dabîn dikin û piraniya wan bê pere ne.
- Hûn dikarin bi xwe ji nav cureyên cihê yê werzîşê, reqasê, hunerê, çalakîyên xwezayî û karên dilsozî çalakîyên ku jê hez dikin bibijêrin.
- Cihên vekirî û qadên derve yê werzîşê hene ku ji hêla herkesî ve dikarin bîr bikin.
- Gelek pirtûkxaneyên giştî xwedî beşên taybet in ji bo ku ciwan serî lê bidin û leyîzan bilîzin û bi ciwanên din re bîr hev piştî dibistanê an jî êvaran.
- Hûn dikarin ji pirtûkxaneya xwe ya lokal pirtûkên bi zimanên cuda hilgirin bîr çî mesrefî.

Li Fîlandiyayê têtildariyê evîndariyê û zewacê çawa çêdibin?

- Ciwan û mezin bi hevîtinê hev û din nas dikin. Ev firsetekê dide dostan ku hev û din baş nas bikin.
- Hevîtin pêwîst nake ku bibe têtildariyê zewacê.
- Li Fîlandiyayê, tiştekî edetî ye ku mirov beriya zewacê têtildariyê evîndariyê bijî.
- Temenê kêmtirîn ê zewacê li welêt ji bo her du cinsan 18 sal e.
- Hem jin û hem jî mîr xwedî maf in ku biryarê bidin bê ka kê dixwazin ji bo hevîtinê an jî zewacê; ew bi xwe biryarê didin bê ka kê dê bibe hevserê wan ê pêşerojê.
- Nabe ku zor bi çî kesî bîr kirin ji bo hevîtinê an jî zewacê.
- Zordariya li ser kesekî ya ji bo zewacê bi qanûnê tê cezakirin, çî mîr be çî jî jin.
- Li Fîlandiyayê hûn di yek demê de anca dikarin bibin xwediyê yek hevserê.
- Li Fîlandiyayê, her kes dikare hevsera/ê xwe berde û hewce nîne ku ji hêla aborî ve girêdayî hevsera/ê xwe yê berê be.

Beriya zewacê destûr heye ku mirov bikeve nav têtildariyê cinsî?

- Hem jin û hem jî mîr bi awayekî serbest ji xwe re hevalan çêdikin û sosyalîze dibin heta li gel cinsê dijber jî. Dîsa jî, di hemû rewşan de, hevîtin nayê wê maneyê ku ciwan dikevin nav têtildariyê cinsî.
- Her wisa tiştekî qanûnî ye û tê pejiwandin ku cotên ciwan bi hev re bijî û bikevin nav têtildariyê cinsî û heta vê yekê bîr zewac jî bikin.
- Temenê pejiwandinê ya bi kiryarê cinsî li Fîlandiyayê 16 sal e.
- Ev temenê kêmtirîn e ku takekesek bi awayekî fermî bi tîrê mezin bîr hesibandin da ku beşdarî kirîneke cinsî bibe.
- Herkesê li Fîlandiyayê xwedî mafê qanûnî ye ku kesekî din ji bo temaseke fîzîkî red bike. Tu kes, hevserê zewicî jî tê de, nikare bîr pejiwandin ji bo têtildariya cinsî bîr zorlêkirin.

Ez dikarim bi yekî Fînî re malbatekê çêbikim?

- Hûn azad in da ku bi her kesê ku hûn pê re ne û we ji bo têtildariyê li hev kiriye malbatekê çêbikin.
- Gelek hijmarên zêde yê cotên têtildariyê û malbatê çêdibin li Fîlandiyayê ku ji du neteweyên cuda pêk tên.
- Fînî hevserên xwe bi xwe dibijêrin û ji dêûbav û malbatan destûra pêş pêwîst nake.
- Beriya avakirina malbatekê, girîng e ku hûn bi hev re nîqaşa qîmetan, hêviyên pêşerojê, xwestina ji bo zarokan û mijarên din ên girîng bikin ku bandora wan li ser jiyana cotan dibe çêbe.
- Hevser dikarin fikra malbatê xwe bipirsin, lê malbat an jî dêûbav divê hurmetê nîşanî bijartina wan a hevserê xwe bide.

Dibe ku ez ji ber neteweya xwe ya cuda û şiklê xwe bîr êşandin an jî tawanbarkirin?

- Hemû êşandin û tawanbarkirin li Fîlandiyayê qedexe ne û herkes li pêş qanûna Fînî wekhev e.
- Li dibistanan û di xizmetên giştî de êşandin û tawanbarkirin bi tundî qedexe ye.
- Eger hûn bi xwe vekirî bin ji bo naskirina mirovên nû û hewl bidin Fînî û Swêdî bi kar binin, kifş e ku hûnê baş bi Fîniyan re derbas bikin.
- Dibistan, hobî û çalakîyên ciwanan firsetên heja ne ji bo çêkirina hevalên nû.

Vîdeo 5: Perwerdehî û jiyanî kar ji bo mezinan

Ev vîdeo derbarê kotaya penaberan e ku li Fîlandiyayê ji nû ve bi cih dibin

Gavên destpêkê çi ne dema ez gihîştim Fîlandiyayê?

- Eger hûn mezinek bitenduristî bin di temenên 17-64 de, divê hûn xwe qeyd bikin xizmetên kardarkirina giştî wek bêtîrî ku li kar digere.
- Rayedar û pêşniyarker di wan pêvajoyan de dê ji we re bibin alîkar.
- Şiyanên we yê zimanî û tecrûbeyên we yê berê yê kar ê bê nîrxandin, û hûnê pîlaneke entegrasyonê ya şexsî wergirin.
- Ofîsa kardarkirinê dê qeyda we çêbike ji bo qurseke entegrasyonê ku şiyanên ziman, zanyariyên derbarê civaka Fînî û jiyanî kar dabîn dike. Hûnê beşdarî pratîka karkirinê jî bin.

Eger ez nekarim kar bikim dê çi bibe?

- Eger hûn wek kesekî ku nikare beşdarî jiyanî kar be bîr hesibandin, wek kesên nexweşê dîyabetê, kesên ji 64 salî jortir, dayikên ku li malê zarokê xwe yê sava xudan dikin û hwd. pêwîst nake hûn qeyda xwe li ofîsa kardariyê çêbikin.
- Eger hûn aîdî vê komê bin, hûn pîlana xwe ya entegrasyonê ya şexsî li gel ofîsa civakî ya şaredariya xwe amade dikin.
- Pîlana entegrasyonê dê ji we re bibe alîkar ku hûn qurseke guncav a ziman û çalakîyên din ên watedar ên wek komên cuda ji bo çalakkûnê peyde bikin.
- Her çi qas pêkan xuya neke ku hûn bikevin nav jiyanî kar, pir girîng e ku mirov zimanekî nû hîn be û civaka Fînî nas bike.
- Her wisa ji we tê hêvîkirin ku hûn li tenduristiya xwe û siheta xwe mîqat bin.

Dê çi bibe eger ez xwendin û nivîsandinê nizanibim?

- Çend qursên taybet hene ji bo kesên nexwende. Pêwîst nake ku hûn xwendin û nivîsandinê bizanin beriya ku hûn bîr Fîlandiyayê an jî dibe ku hûn bikarin bi tenê zimanê xwe bixwînin an jî binivîsin.
- Qursên ji bo mirovên nexwende bi lezeke giran dimeşin da ku hemû beşdar di dawiyê de hînî şiyanên esasî yê xwendinê bin.
- Piştî hûn dikarin beşdarî qursên entegrasyonê yê pêşdetir bin.

Koçberên mezin ên ku dibistana xwe ya sereke xilas nekirine berdewamî dibistanê dikin?

- Eger we li welatê xwe dibistana sereke timam nekiribe û hûn hîn jî ciwan bin, dibe ku qeyda we ji bo dibistana navîn a jor a ji bo mezinan bê çêkirin.
- Xizmetên kardariyê yê giştî dê bêtir rênîşanan dabîn bike û alîkariya we bike da ku hûn qeyda xwe ji bo qursên herî guncav ji bo xwe çêbikin.

Ez dikarim demildest dest bi kar bikim dema ez gihîştim Fîlandiyayê?

- Wek penaberê kotayê hûn xwedî destûra mayînê û xwedî mafê karkirinê ne dema hûn gihîştin Fîlandiyayê. Mafê we yê karkirinê di karta we ya destûra mayînê de tê destnîşankirin.
- Dibe ku hûn xwe bi karkirina demborî mijûl bikin li gel entegrasyon û xwendinên xwe yên din.
- Dîsa jî, li Fîlandiyayê, diwar e ku mirov karekê peyde bike bêyî şêhadetnameyekê ku ji xwendinên an jî ji şîyanên din ên pêwîst bi dest ketiye.
- Pir girîng e ku mirov şîyanên esasî bi zimanên Fînî an jî Swêdî hîn bibe. Girîng e ku mirov gotinên sereke hîn beriya gihîştina Fîlandiyayê hîn be.
- Hûn dikarin bi rêya xizmetên kardarkirinên giştî an jî taybet an jî bi rêya rasterast danûstandina bi kardaran kar peyde bikin.
- Hem karên niv-demî û hem jî yên tam-demî hene. Saetên tam-demî yên edetî rojê heşt saet in.

Di bazara kar a Fînî de çi cure kar peyde dibin?

- Refaha cîvakî, karên tenduristiyê, perwerdehiya destpêkê ya zarokatiyê û paqijkarê ew qad in ku herî zêde pêwîstiya kar pê hene li deverên cuda yên Fîlandiyayê.
- Her wisa firsetên baş ên kardariyê hene di qadên avakirinê, endustiriya mekanîk, xwarinçêkirin, daristankarî û veguhastinê de.
- Zanîna bi şîyanên zimanên Fînî û Swêdî esasî ne hem ji bo xwendina ser kar û hem jî di jiyana kar de.

Ez dikarim karê xwe bi xwe saz bikim li Fîlandiyayê?

- Karsazkirin yek ji ihtimalan e ku mirovek dahatiya xwe li Fîlandiyayê qezenc bike.
- Hin teşebîsên serkeftî yên koçberan hene, wek mînak di qadên xwarinçêkirin, ticaret, mal û milk, avakirin, veguhastin û xizmetên civakî de.
- Beriya ku teşebîsekê çêbikin, divê hûn ji qanûnên Fînî, sîstema bacê, hawirdora teşebîsê û pêwîstiyên madî agahdar bin.
- Şîyanên zimanê Fînî di çalakiyên teşebîsê de esasî ne.
- Hûn dikarin di pardema destpêkê ya çêkirina teşebîsekê de destega aborî bistînin eger pîlana we ya kar ji aliyê xizmetên kardariyê ve were pejirandin.

Li Fîlandiyayê çawa ez dikarim ji bo pîşeyekê bixwînim?

- Eger dereceyeke we hebe, hûn dikarin pê bizanin ka çawa ew dikare ji bo dereceyeke wekhev a Fînî bê raguhestin. Li Fîlandiyayê di piraniya rewşan de ji we tê xwestin ku hûn xwendinên sereke pêk bînin.
- Gelek zêde hejmarên enstîtuyên pîşeyî li Fîlandiyayê bijartinên fireh ji bo perwerdehiya pîşeyî û bernameyên hîndariyê pêşkêş dikin, ku kêrdariyan ji bo gelek pîşeyên pratîkî didin.
- Xwendin piranî du sê salan dikişînin.
- Enstîtuyên pîşeyî xebatên zêdeyî yên zimanan dabîn dikin û alîkariya wan kesan dikin ku zimanê wan ê dayîkê Fînî an jî Swêdî nîne.
- Her wisa gelek hejmarên enstîtuyên perwerdehiya bilind jî heye, wek zanîngehên zanistên pêkhînerî û zanîngehan.
- Li Fîlandiyayê, perwerdehiya bilind tev bêpere ye.

Li Fîlandiyayê jin kîjan cure karan dikarin bikin?

- Li Fîndîndiyayê bi timamî tiştêkî edetî ye ku mêr û jin di heman cure karan de bixebitin.
- Wek mînak, mêr dikarin bibin mamosteyên kreşê an jî hemşîre û gelek jin jî karê bi dest an jî ajokariya otobêsan dikin.
- Ji hemû jinan tê hêvîkirin ku ji bo pîşeyekê bixwînin û bikevin nav jiyana kar.
- Sîstema kreşê ji bo jinan pêkan dike ku bi timamî kar bikin eger çend zarokên wan ên biçûk hebin jî.

Eger dayîka malê jî bixebite, kî li malê xudan dike?

- Li Fîndîndiyayê berpirsiyariyên dêûbavtiyê û peywîrên malê bi wekhevî navbera mêr û jinan tê parvekirin.
- Her du dêûbav beşdarî xwarinçêkirinê, paqijkirinê û zarokxudankirinê dibin.
- Dema ku herkesê li malbatê biçe dibistanê û beşdarî jiyana kar bibe, karên malê jî divê bi wekhevî navbera endamên malbatê bên parvekirin.
- Di dibistanên seretayî yên Fînî de, hem kurik û hem jî keçik tên hînkirin bê ka çawa xwarinê amade bikin, malê paqij bikin û mala xwe baş xweyî derkevin.

Vîdeo 6: Sîgorteya civakî û xizmetên tenduristiyê li Fîndîndiyayê

Ev vîdeo derbarê kotaya penaberan e ku li Fîndîndiyayê ji nû ve bi cih dibin

Sîgorteya civakî li Fîndîndiyayê çawa tê rêvebirin?

- Eger hûn li ser xwe bin û jêr 65 salî bin, ji we tê hêvîkirin ku hûn tam demî bixebitin û bi dahatiya xwe ya ji kar hem xwe û hem jî malbata xwe xudan bikin.
- Herkes bacê ji dahatiya xwe dide da ku heqê xizmetên giştî bide.
- Bac ji alîkariyên civakî yên pereyî jî tê standin.
- Fîndîndiya welatêkî xwedî refah e ku wateya wê ew e ku eger mirovek bê kar be, nexweş be, seqet an jî pîr be, dewlet pêwîstiyên wî/wê yên sereke didê.
- Hemû xizmetên sîgorteya civakî bi bacan tên fonkirin.

Ez xwedî heqê sîgorteya civakî me li Fîndîndiyayê?

- Wek nişteciyekî şaredariyê hûn xwedî maf in li Fîndîndiyayê eger pêwîstiyêke we hebe. Ev xizmetên cuda yên civakî û sîdeweriyên civakî yên di rewşên cihê yên jiyanê de digire nav xwe.
- Saziya Sîgorteya Civakî ya Fîndîndiyayê, Kela, ji bo hemû nişteciyên şaredariyan xizmetê dabîn dike tîkildarî mijarên sîgorteya civakî.

Sîstema sîgorteya civakî ji bo mirovên pîr û seqetan xudankirinê dabîn dike?

- Şaredarî xwedî berpirsiyariya sereke ne ji bo xudankirina mirovên pîr û seqetan.
- Şaredarî dikarin pêwîstiyên maldarkirinê yên taybet ên wek xwe gihandina bi erebeya biteker dabîn bikin.
- Xizmetên rehabilitasyona takekesî ya ji bo mirovên pîr û seqetan qismek li şaredariyan û qismek jî li nexweşxaneyên mezin hene.
- Dêûbavên ku zarokên wan ên bi giranî seqet hene dikarin destega aborî ya zêdehî bistînin ji bo xercaneyên tîkildarî zarokê bikarin pêk bînin.
- Zarokên seqet diçin dibistanê û alîkariyên taybet ji mamosteyên xwe distînin.

Li Fîndîndiyayê sîdeweriyên malbatî yên çawa ji dêûbavan re tê dayîn?

- Hûn xwedî maf in ku xizmetên dayîktiyê bi kar bînin heyama avîsbûnê û piştî zarokanînê.

- Klînîkên dayîktiyê tenduristiya we û tenduristiya bebikê raçav dike.
- Gelek jin di nexweşxaneyên bi kalîteyên bilind de zarokê tînin dinyayê.
- Piştî bûyîna zarokê, hûn dikarin li malê zarokê xudan bikin.
- Di vê heyamê de, destega aborî ji bo dêûbavên ku zarokê xudan dikan heye, ku ew dibe dayîk bi an jî bav be.
- Li Fînlândiyayê, hindî ku diçe populer dibe ku bav li mal bimînin û zarokê xudan bikin her ku dayîk diçe ser kar.

Mafê min heye ku ez li Fînlândiyayê xizmetên tenduristiyê bi kar bînim?

- Hûn wek welatîyên Fînlândiyayê xwedî heman mafên wekhev in.
- Muayeneya tenduristiyê ji bo hemû penaberên kotayê û malbatên wan tê organîzekirin dema ew digihîjin şaredariya xwe ya nû. Ev yek ê bihêle ku xebatkarê tenduristiyê biryarê bide bê ka mirovek pêwîstî bi xudankirina tenduristiyê heye.
- Girîng e ku hûn rêçeteyên xwe û belgeyên xwe yê tîbî bi xwe re bînin dema hûn seyahatê dikan.
- Li Fînlândiyayê, hemû pisporên tenduristiyê û wergêr bi veşartîhiştina pîşeyî girêdayî qanûnê ne.

Ezê kîjan cure xizmetên tenduristiyê wergirim?

- Wek niştecîyê şaredariyê hûnê bi sîstema tenduristiyê ya giştî bînin parastin.
- Xizmetên tenduristiya giştî xudankirina esasî ya tenduristiyê û tedawiya tîbî dabînin dikan, lê di organîzekirina wan xizmetan de li hin şaredariyan cudatî hene.
- Xudankirina tenduristiya zarokan ji dema jidayîkbûnê ta qedandina wan a dibistana sereke berdewam dike.
- Pêwîstiya we ya bi her cure xudankirina tenduristiyê û xizmetên tenduristiyê dê bî nirxandin û eger pêwîst bike hûnê ji bo xizmeta guncav bînin arastekirin.
- Eger hûn rastî êşkence û tundiyê hatibin, dibe hûn destega psîkolojîk û yê din wergirin da ku ji wê tecrîbeyê trawmayê xilas bin. Ew xizmet ji bo kesên bi her temenê peyde dibin.

Çi diqewime eger dema li ser kar ez nexweş bikevim?

- Herkesê ku wek mayinde li Fînlândiya niştecî bûye bi sîgorteya tenduristiyê ya netewî tê parastin, ku bi tevkarîyên xwedî sîgorte û karsazan ve tê fînansekirin.
- Eger hûn nexweş bikevin an jî qezayê derbas bikin, mafê we heye ku li malê bimînin, lê divê hûn belgeya ji bijîşk standî bidin karsazê xwe.

Mirov têkildarî pîrsgirêkên xwe yê cinsî jî xizmetên tenduristiyê wergirin?

- Navendên tenduristiyê û klînîkên wan ên bergirîya avisbûnê derbarê pîrsgirêkên cinsî û bergirîya avisbûnê xizmetên bê-pere didin.
- Nexweşiyên ku bi rêya têkildariyên cinsî derbas dibin li navendên tenduristiyê an jî li klînîkên taybet tînin tedawîkirin. Navendên tenduristiyê testên HIVê pêk tînin û li Fînlândiyayê dermandayîna ji bo nexweşên HIVê bînin pere ye.

Xizmetên giştî yê tenduristiyê tedawiya diranan digire nav xwe?

- Wek niştecîyê şaredariyê mafê we heye ku hûn tedawiya diranan a giştî bi kar bînin.
- Hemû penaberên kotayê dê check-upeke derbas bikin û pêşniyaran hilgirin da ku derbarê xwarinê û paqijiyê de çawa li didanên xwe xwedî derkevin.
- Gava ku diranên we pêwîstî bi tedawiya an jî emeliyatê bibînin, hûnê ji bo wan xizmetan hevdîtî wergirin.

Ez dikarim reçeteyên xwe yê berê yê ji welatê xwe anî li Fîlandiyayê bi kar bînim?

- Li Fîlandiyayê, bijîşk dermanan dinivîsin ji bo nexweşyan. Hûnê reçeteyê bijîşk wergirin ku divê hûn wê bibin dermanxaneyê da ku dermanên xwe bikin.
- Eger nexweşiyên we yê dem-dirêj hebin, reçeteyên xwe yê berê bi xwe re bibin hevdîtina bijîşk li Fîlandiyayê.

Hûn gelek bixêr hatin ji bo destpêkirina jiyana xwe ya nû ya li Fîlandiyayê! TERVETULOA!
(BIXÊR HATIN!)